

ΑΝΟΙΚΤΟΙ ΦΑΚΕΛΟΙ:

ΠΩΣ ΞΕΚΙΝΗΣΑΝ ΟΛΑ –ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΟΥ ΠΑΙΓΝΙΔΙΟΥ

ΣΗΜΑ ΕΚΠΟΜΠΗΣ: ΑΝΟΙΚΤΟΙ ΦΑΚΕΛΟΙ

ΙΝΤΡΟ 1

Πως και πότε δημιουργήθηκε το λεγόμενο Κυπριακό πρόβλημα; Το 1974, με το πραξικόπημα που προκάλεσε την Τουρκική εισβολή και κατοχή; Το 1963, με την κατάρρευση της συνταγματικής τάξης του 1960; Το 1957 με τις πρώτες διακοινοτικές συγκρούσεις που προκάλεσε η αποικιοκρατική πολιτική της Βρετανίας και οι επεκτατικές φιλοδοξίες της Τουρκίας; Ή το 1955 με την έναρξη του αγώνα της ΕΟΚΑ κατά της Βρετανικής κατοχής;

Οι απαντήσεις μπορεί να διαφέρουν ανάλογα με τη συνολική θεώρηση του Κυπριακού που υιοθετεί ο καθένας. Ωστόσο, χωρίς αμφιβολία, τα ορόσημα αυτά όντως μπορούν να θεωρηθούν καθοριστικά στην εξέλιξη του Κυπριακού προβλήματος. Ορόσημο που το καθένα σφράγισε με νέες διαστάσεις το πρόβλημα και ίσως να το κατέστησε ακόμα πιο περίπλοκο και ίσως ακόμα πιο δισεπίλυτο.

Εμείς σήμερα με αφορμή το ορόσημο του πραξικοπήματος και της εισβολής, θα αναφερθούμε σε ένα άλλο ορόσημο που αποτέλεσε προοίμιο και του πραξικοπήματος και της εισβολής. Στα γεγονότα του 1963.

ΤΙΤΛΟΣ ΕΚΠΟΜΠΗΣ: ΠΩΣ ΞΕΚΙΝΗΣΑΝ ΟΛΑ –ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΟΥ ΠΑΙΓΝΙΔΙΟΥ

ΒΙΝΤΕΟ 1

Αφορμή για την εκπομπή αυτή έδωσε ένα βιβλίο, με τίτλο, **Getting** it Wrong, «Παίρνοντας το στραβά», θα ήταν ενδεχομένως σε ελεύθερη μετάφραση ο τίτλος του στα Ελληνικά. Συγγραφέας του ο Βρετανός πρώην αξιωματικός του Βρετανικού Βασιλικού Ναυτικού Μάρτιν Πάκαρτ.

Comment [*1]: Εξόφυλλο και μετροφύλλημα βιβλίου

Τι το ιδιαίτερο παρουσιάζει το βιβλίο και ο συγγραφέας του;

Ο Μάρτιν Πάκαρτ υπηρετούσε το 1963 στη Μάλτα ως Intelligent Analyst, αναλυτής δηλαδή πληροφοριών που συγκεντρώνονταν από μυστικές υπηρεσίες στην περιοχή της Μεσογείου. Ήταν συζευγμένος με Ελλαδίτισσα και μιλούσε άριστα τα Ελληνικά. Η γνώση της Ελληνικής ήταν ίσως ο κύριος λόγος για τον οποίο μετατέθηκε αμέσως μετά την εκδήλωση των διακοινοτικών συγκρούσεων στην Κύπρο τα Χριστούγεννα του 1963, υπό τις διαταγές του στρατηγού Πήτερ Γιάγκ, διοικητή τότε των Βρετανικών δυνάμεων στο νησί.

Ο Πάκαρτ υπηρέτησε στο νησί μόλις για μερικούς μήνες. Η δραστηριότητα του προφανώς δεν άρεσε σε ορισμένα ισχυρά βρετανικά κέντρα εξουσίας. Και η αποστολή του έληξε άδοξα με την σύλληψη του και την απομάκρυνση του από την Κύπρο.

Comment [*2]: Από το 1963

Το βιβλίο του ασχολείται ακριβώς με το περιεχόμενο της αποστολής, τις εμπειρίες που συσσώρευσε και τους λόγους της απομάκρυνσης του. Παράλληλα όμως παρέχει μοναδικές πληροφορίες για την περίοδο εκείνη, τον τρόπο που λειτούργησαν Ε/Κ και Τ/Κ, αλλά και οι ξένοι. Η αφήγηση του παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον τόσο για την κατάσταση που επικρατούσε αμέσως μετά την έναρξη των συγκρούσεων, όσο και για τη δραστηριότητα και τα σχέδια της κάθε πλευράς, καθώς και τα λάθη που διέπραξαν και οι συνέπειες των οποίων εξακολουθούν να ταλανίζουν τον τόπο.

ΤΙΤΛΟΣ ΕΚΠΟΜΠΗΣ: ΠΩΣ ΞΕΚΙΝΗΣΑΝ ΟΛΑ-ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΟΥ ΠΑΙΓΝΙΔΙΟΥ

INTRO 2

Οι διακοινοτικές συγκρούσεις του 1963 εκδηλώθηκαν όταν ο ψυχρός πόλεμος βρισκόταν στο απόγειο του. Στ' όνομα της μάχης για την αντιμετώπιση αυτού που αποκαλούσαν σοβιετική απειλή, οι Δυτικοί στήριζαν δικτατορίες, και αυταρχικά καθεστώτα, δικαιολογούσαν μαζικές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων και υπέτασσαν εθνικές επιδιώξεις και εθνικοαπελευθερωτικά κινήματα στην εξυπηρέτηση του υπέρτατου στρατηγικού στόχου της αντιμετώπισης της Σοβιετικής Ένωσης. Και βεβαίως, αντίκριζαν το Κυπριακό μέσα από αυτό το πρίσμα.

ΤΙΤΛΟΣ ΡΕΠΟΡΤΑΖ: ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΠΑΚΑΡΤ

ΒΙΝΤΕΟ 2

Ο Πάκαρτ έφτασε στην Κύπρο στις 5 Ιανουαρίου 1964. Δεν είχε τότε ιδέα ποια θα ήταν τα καθήκοντα του. Αυτά θα τα καθόριζε ο στρατηγός Πήτερ Γιάγκ, διοικητής τότε των βρετανικών δυνάμεων στην Κύπρο, στις οποίες είχε ανατεθεί αμέσως μετά τις πρώτες συγκρούσεις ειρηνευτικός ρόλος. Στη διάθεση του είχαν τεθεί και η ΕΛΔΥΚ και η ΤΟΥΡΔΥΚ. Όλοι τότε προσπαθούσαν να πείσουν για τις ειρηνικές διαθέσεις τους και την επιθυμία τους να αποκατασταθεί η νομιμότητα και η συνταγματική τάξη.//

Comment [*3]: ΠΛΑΝΑ ΑΠΠΟ 1963

Τα αιματηρά γεγονότα που σήμαναν την έναρξη της διακοινοτικής σύγκρουσης άρχισαν στις 21 Δεκεμβρίου από αυτό εδώ το σημείο της παλιάς Λευκωσίας, στις γειτονιές του Τακτακαλά.

Comment [*4]: ΚΑΣΕΤΑ

Εκεί κοντά στο κτίριο που στέγαζε παλιά το σωματείο του Ολυμπιακού, μια αστυνομική περίπολος σταμάτησε ένα αυτοκίνητο με Τ/Κ επιβάτες για έλεγχο. Οι Τ/Κ αρνήθηκαν να υποστούν τον έλεγχο, άρχισε μια έντονη λογομαχία με φωνές και απειλές. Στο σημείο συγκεντρώθηκε μεγάλος αριθμός Τ/Κ οι οποίοι προσπαθούσαν να συμπαρασταθούν στους επιβάτες του αυτοκινήτου. Κάποια στιγμή ακούστηκε ένας πυροβολισμός και το κακό γενικεύθηκε. Μια Τ/Κ και ένας Τ/Κ έπεσαν νεκροί.

Τις επόμενες ημέρες ξέσπασαν μάχες παντού, κυρίως όμως στη Λευκωσία. Οι αριθμοί των

νεκρών και των τραυματιών αυξάνονταν και από τις δύο πλευρές. Η Τουρκία απειλούσε με εισβολή αν δεν σταματούσαν οι συγκρούσεις. Η κατάσταση ξέφευγε με γοργούς ρυθμούς κάθε ελέγχου. **Και** για να τεθεί υπό έλεγχο χρειαζόταν μια στρατιωτική ειρηνευτική δύναμη, αλλά έως ότου συγκροτηθεί και αποσταλεί και αναλάβει καθήκοντα, η κατάσταση θα οδηγούσε το νησί στο χείλος της καταστροφής. Οι Βρετανικές δυνάμεις στο νησί ήταν η μόνη δύναμη που θα μπορούσε να αναλάβει καθήκοντα ειρηνευτή, τουλάχιστον έως ότου τα Ηνωμένα Έθνη αποφασίσουν επί του θέματος και συγκροτήσουν την ΟΥΝΦΙΚΥΠ. **Έτσι** και έγινε με την έγκριση της Κυβέρνησης της Κυπριακής Δημοκρατίας και τη σύμφωνη γνώμη των ηγετών των δύο κοινοτήτων. Και ο στρατηγός Γιάνγκ ανέλαβε καθήκοντα με τις δυνάμεις του στις 25 Δεκεμβρίου το 1963. Δέκα ημέρες αργότερα έφτανε στο νησί και ο Μάρτιν Πάκαρτ.

Comment [*5]: ΕΠΕΙΣΟΔΙΑ 1963

Comment [*6]: ΒΡΕΤΑΝΟΙΣΤΡΑΤΙΩ
ΤΕΣ 1963

SOUND UP 1

ΑΡΧΙΖΕΙ= This peace-keeping operation 10.12

ΥΠΟΤΙΤΛΟΙ:

Έτσι η επιχείρηση αυτή αναλήφθηκε από τις Βρετανικές δυνάμεις που βρίσκονταν ήδη στην Κύπρο και πρόσθετες που είχαν σταλεί για να τις ενισχύσουν, σύν την ΕΛΔΥΚ και την ΤΟΥΡΔΥΚ. Έφθασα εδώ διορισμένος ως διερμηνέας για να βοηθήσω τον στρατηγό Γιάνγκ. Τον οποίο βρήκαν να είναι ιδιαίτερα συμπαθητικό πρόσωπο. Πολύ ευνοϊκά διακείμενος έναντι της

*Κύπρου και των προβλημάτων της και δεσμευμένο στην αναζήτηση μιας γνήσιας λύσης. Εμένα με είχε πείσει για τις προθέσεις του. Προερχόμουν από ένα ηθικό περιβάλλον. Ο πατέρας μου ήταν ιερέας και μεγάλωσα μέσα σε ένα πολύ ηθικό περιβάλλον. Θα έλεγα ότι είχα την αντίληψη των Κουάκερς για τις ανθρώπινες σχέσεις. Και πίστευα ότι ο στρατηγός Γιάνγκ ήταν πολύ συμπαθής, κάτι πολύ ασυνήθιστο για ένα Βρετανό στρατηγό. Εν πάση περιπτώσει πολύ νωρίς ο στρατηγός Γιάνγκ μου είπε: «Έχουμε μια ειρηνευτική επιχείρηση, αλλά δεν έχουμε επικοινωνία με τον λαό της Κύπρου. Μιλώ με επιτροπές αλλά οι άνθρωποι εκεί είναι όλοι πολιτικοί και φλυαρούν μόνο για τα πολιτικά τους δόγματα.» Και πρόσθεσε: «Αυτό που θέλω να κάνω εγώ να έχω την ειρηνευτική επιχείρηση και πλάι της κάποια επιχείρηση διαμεσολάβησης. Θέλω να προωθήσω μια διαμεσολαβητική επιχείρηση και μια ειρηνευτική που να την στηρίζει». Έτσι ο Πήτερ Γιάνγκ δημιούργησε αυτό που αρχικά ονομάστηκε *The Joint Patrol Operation*.*

ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ=...Joint Patrol Operation. 12.04

ΔΙΑΡΚΕΙΑ= 1.52

**CG= MARTIN ΠΑΚΑΡΤ/ΛΕΥΚΩΣΙΑ
15.5.2009**

Ουσιαστικά σκοπός του στρατηγού Γιάνγκ, λέει ο Πάκαρτ, ήταν να βοηθήσει στην αποκατάσταση των σχέσεων μεταξύ των δύο κοινοτήτων, να επαναφέρει τη συνταγματική

τάξη και να αισθανθούν άντε οι Κύπριοι μεταξύ τους να επεξεργαστούν λύσεις στα προβλήματα τους. Πράγμα το οποίο θεωρούσε εφικτό. Το έργο της γεφύρωσης των επαφών μεταξύ των δύο κοινοτήτων ανέθεσε στον Πάκαρτ, ο οποίος είχε, όπως λέει άμεση πρόσβαση στον Πρόεδρο Μακάριο και τον αντιπρόεδρο Φαζίλ Κουτσιούκ. Η ομάδα μου, γράφει στο βιβλίο του, «μετατράπηκε σε διάυλο που χρησιμοποιούσαν ο Πρόεδρος μακάριος και ο αντιπρόεδρος Κουτσιούκ για να παραμερίζουν τους εξτρεμιστές τους και να εξασφαλίζουν μια λειτουργική συνεργασία μεταξύ τους.»

ΤΙΤΛΟΣ ΕΚΠΟΜΠΗΣ: ΠΩΣ ΞΕΚΙΝΗΣΑΝ ΟΛΑ – ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΟΥ ΠΑΓΝΙΔΙΟΥ

INTRO 3

Ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα σχόλια και οι παρατηρήσεις του Μάρτιν Πάκαρτ για την Βρετανική πολιτική στο Κυπριακό την περίοδο εκείνη. Πριν αναλάβει τα καθήκοντα του στην Κύπρο, κλήθηκε στο Λονδίνο για ενημέρωση για την κατάσταση που θα αντιμετώπιζε, αλλά και για την πολιτική της χώρας του που προφανώς θα έπρεπε να υπηρετήσει.

Στο βιβλίο του πάντως, ο Πάκαρτ αναφέρει επι λέξει τα εξής: «Η Βρετανία, το υποτιθέμενο κάστρο των δημοκρατικών αρχών, συστηματικά πρόδωσε τις αρχές αυτές στην Κύπρο, προκαλώντας εθνικό διαχωρισμό, υπονομεύοντας την διακοινοτική

επανασυγκόλληση και ανεχόμενη ή ενθαρρύνοντας τουρκική επέμβαση όταν θεωρήθηκε ότι αυτές οι πολιτικές θα προσέφεραν πλεονεκτήματα για την διατήρηση των βρετανικών βάσεων στο νησί και της περιφερειακής της επιρροής.»

ΤΙΤΛΟΣ ΡΕΠΟΡΤΑΖ: ΠΙΣΩΠΛΑΤΕΣ ΜΑΧΑΙΡΙΕΣ

ΒΙΝΤΕΟ 3

Ο Μάρτιν Πάκαρτ ενημερώθηκε από όλα τα υπουργεία της Βρετανικής Κυβέρνησης που είχαν σχέση με την Μεσόγειο, πριν ακόμα αναλάβει τα καθήκοντα του στην Μάλτα. Το Υπουργείο Άμυνας, το Γραφείο Κοινοπολιτειακών Σχέσεων που είχε αντικαταστήσει το Υπουργείο Αποικιών και βεβαίως το Φόρειν Όφφισ.

Comment [*7]: ΦΟΡΕΙΝ ΟΦΦΙΣ ΚΑΙ ΛΟΝΔΙΝΟ

SOUND UP 2

ΑΡΧΙΖΕΙ=The Foreign Office was adamant..

ΥΠΟΤΙΤΛΟΙ:

Το Φόρειν Όφφισ ήταν ανέυδοτο ότι εάν κάτι είχε σημασία, αυτό ήταν οι σχέσεις με την Τουρκία. Και υπήρχε μια ποικιλία λόγων. Μας έδιναν (οι Τούρκοι) άδεια υπερπτήσεων για την Άπω Ανατολή, η αγγλική θέση για τον Τουρκικό στρατό σε σχέση με τις αμυντικές διευθετήσεις του ΝΑΤΟ, οι διευθετήσεις για μυστικές υπηρεσίες, αλλά έλεγαν: «Σε ότι μας αφορά, δεν δίνουμε δεκάρα για την Κύπρο, όσο η Κύπρος δεν αποσταθεροποιεί και προκαλεί ζημιά σε άλλες σχέσεις που προωθούμε.»

ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ=we have a view to pursue. 13.17

ΔΙΑΡΚΕΙΑ=

CG= MARTIN ΠΑΚΑΡΤ

Το βασικότερο ωστόσο είναι η διαπίστωση του Πάκαρτ ότι δεν υπήρχε ενιαία βρετανική πολιτική στο Κυπριακό. **Η** κάθε υπηρεσία καθόριζε την δική της πολιτική με βάση τις προτεραιότητες που υπηρετούσε και προσπαθούσε να επιβάλει την πολιτική αυτή σε άλλες υπηρεσίες. Και βεβαίως, στον ανταγωνισμό αυτό ρόλο έπαιζε η σημασία του κάθε υπουργείου, με τον τελικό λόγο να τον έχει το Φόρεϊν Όφφισ.

Comment [*8]: ΚΤΙΡΙΟ
ΒΕΡΑΤΝΙΚΩΝ ΜΥΣΤΙΚΩΝΥΠΗΡΕΣΙΩ
ΑΠΠΟ Η ΕΙΣΒΟΛΗ ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΓΙΝΕ

SOUND UP 3

ΑΡΧΙΖΕΙ=Basically, I didn't know...13.18

ΥΠΟΤΙΤΛΟΙ:

Βασικά δεν γνώριζα για ποιες λύσεις μιλούσαν. Αργότερα άρχισα να ανακαλύπτω ότι όλος ο λόγος στο Γραφείο Πληροφοριών ήταν το Condominium Arrangement, η πρόταση για συγκυριαρχία, εάν δηλαδή παρουσιαστούν προβλήματα στην Κύπρο, να αφεθούν η Αθήνα και η Άγκυρα να ξεκαθαρίσουν, να επιβάλουν την θέληση τους (στην Κύπρο) και να το κάνουν για λογαριασμό του ΝΑΤΟ. Αυτό που πρέπει να κάνουμε είναι να αφαιρέσουμε τις εξουσίες από τους Κυπρίους. Μετά πήγα στους στρατηγούς. Ο στρατός είχε μια αποστολή στην Κύπρο, είχε τις βάσεις και όλη η ενημέρωση από τις μυστικές

υπηρεσίες ήταν ότι εάν υπήρχε λύση ενιαίας Κύπρου σε μια λειτουργική βάση, με άλλα λόγια, ένα αναθεωρημένο σύνταγμα που να λειτουργούσε, τότε ήταν σίγουροι ότι θα δεχόμασταν πίεση για την απομάκρυνση των βάσεων. Δεν είχαν αμφιβολίες. Και συνεπώς δεν ήθελαν μια τέτοια λύση. Αλλά και πάλι δεν τους ένοιαζε τι θα συνέβαινε εφόσον δεν θα ήταν μια λύση που έπληττε τα συμφέροντα τους. Πήγα στη συνέχεια στο Γραφείο Κοινοπολιτειακών Σχέσεων, του οποίου ηγείτο ο Νάνκαν Σάντης και εκεί υπήρχε μια εντελώς διαφορετική εικόνα. Μου είπαν: «Η θέση είναι ότι πρέπει να βοηθηθεί η Κύπρος να αναπτύξει ένα υγιές σύνταγμα εάν είναι ανάγκη να αναθεωρηθεί το ισχύον σύνταγμα το οποίο, ομολογούμε, είναι καρκινογενές και αφήνει την Κύπρο σε αδιέξοδη κατάσταση για την ηγεσία της Κύπρου και θέλουμε να δούμε αυτή την κατάσταση να αλλάξει, θέλουμε να δούμε μια ενιαία Κύπρο και πιστεύουμε ότι εάν αυτή η ενιαία Κύπρος θέλει να συνάψει σχέσεις με την Ελλάδα ή θέλει κάποιου είδους ένωση, τότε στους Κυπρίους εναπόκειται να το αποφασίσουν, όχι σε εμάς, αλλά δεν είναι κάτι που εμείς στο Γραφείο Κοινοπολιτειακών Σχέσεων θα εναπιωθούμε». Συνεπώς, είχαμε εξαιρετικά διαμετρικά αντίθετες θέσεις από τα Υπουργεία. Είχε τότε την εντύπωση ότι η θέση που θα μετρούσε για την Κύπρο θα ήταν εκείνη του Γραφείου Κοινοπολιτειακών Σχέσεων, καθώς η Κύπρος ήταν δική του ευθύνη. Ήμουν ίσως πολύ αφελής για τις διεθνείς πολιτικές υποθέσεις για να καταλάβω ότι όταν σε

τελική ανάλυση το Φόρεϊν Όφφισ δεν θα υποχωρούσε και ότι το Γραφείο Κοινοπολιτειακών Σχέσεων δεν είχε και σημαντικό λόγο.»

ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ=...have a major say.15.40

ΔΙΑΡΚΕΙΑ= 2.22

CG= MARTIN ΠΑΚΑΡΤ

Κατά τον Αναπληρωτή καθηγητή στο Τμήμα Ιστορίας του Πανεπιστημίου Κύπρου Γιώργο Καζαμία, ο οποίος μελέτησε ιδιαίτερα τα βρετανικά αρχεία της περιόδου εκείνης, το φαινόμενο δεν είναι περίεργο και δεν πρέπει να ξενίζει. Η πολιτική που εφαρμόζεται λέει, είναι μια πολιτική συνισταμένη που δεν προκύπτει μόνο από τα επιχειρήματα αλλά και από το προσωπικό βάρος αυτού που την προωθεί.

Comment [*9]: Εικονες πανεπιστημίου με καθηγητη

SOUND UP 4

ΑΡΧΙΖΕΙ= Όχι μόνο το 1963... 8.17

Όχι μόνο το 1963, όχι μόνο μετά την ανταρσία. Και πριν την ανταρσία υπήρχαν διαφωνίες. Το κλασικό παράδειγμα είναι τα 13 σημεία του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου τα οποία τα είχε συζητήσει επανειλημμένα με τον τότε Υπάτο Αρμοστή της Βρετανίας στην Κύπρο σερ Κλάρκ και φαινόταν η Βρετανία να αποδέχεται αυτού του είδους τις ανάγκες για αλλαγές στο σύνταγμα. Η έρευνα που έχει γίνει στο μεταξύ έχει δείξει ότι και αυτό είναι μια κλασική περίπτωση διαφορών μεταξύ των κέντρων

εξουσίας, διαφωνίας του Commonwealth Relations Office από τη μια μεριά και του Foreign Office και του Defence Ministry, του υπουργείου άμυνας με άλλα λόγια, το υπουργείο εξωτερικών και ο διάδοχος του υπουργείου αποικιών σχετικά με τη γραμμή θα πρέπει να πάρει κανείς.

ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ=...να πάρει κανείς. 9.10

ΔΙΑΡΚΕΙΑ= 0.53

**CG= ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΖΑΜΙΑΣ/ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΥΠΡΟΥ**

Η Βρετανική αιζέντα στη δεκαετία του εξήντα, λέει ο Πάκαρτ στο βιβλίο του, καθοριζόταν από τους Βρετανούς στρατιωτικούς και τις Βρετανικές μυστικές υπηρεσίες και βασιζόταν στην κρίσιμη σημασία παρουσίας τους στην Κύπρο για την προβολή των βρετανικών συμφερόντων στην περιοχή. Και από την άλλη, του έντονου βρετανικού ενδιαφέροντος για την ειδική σχέση του Λονδίνου με την Τουρκία. Την οποία, προσθέτει ο Πάκαρτ, το Λονδίνο έβλεπε ως «παραγωγό ασφάλειας για το ΝΑΤΟ» και συνεπώς είχε προτεραιότητα έναντι της ανεξαρτησίας της Κύπρου και των συμφερόντων των Κυπρίων.

Comment [* 10]: ΒΙΒΛΙΟ

SOUND UP 5

ΑΡΧΙΖΕΙ=...To Colonial Relations...9.53

To Colonial Relations Office έχει στόχο να βελτιώσει τις συνθήκες, τις σχέσεις, μεταξύ της

Βρετανίας και των πρώην αποικιών. Άρα ας πούμε ότι εκείνο έχει ένα συμφέρον να δουλεύει με τις πλειοψηφίες, να κρατάει ευχαριστημένους με άλλα λόγια όσο περισσότερους από τους πρώην αποίκους. Το Ministry of Defence από την άλλη μεριά, έχει στόχο να διατηρήσει τα κεκτημένα του. Και στην περίπτωση της Κύπρου, τα κεκτημένα είναι οι βάσεις. Το Foreign Office έχει μια ευρύτερη οπτική. Δεν το ενδιαφέρει το Foreign Office, μόνο η Κύπρος. Το ενδιαφέρει και το ευρύτερο πλέγμα των συμμαχιών, των σχέσεων, των όσων διαδικασιών στις οποίες είναι μπλεγμένη η Βρετανία. Επομένως ο καθένας με διαφορετική ημερησία τη συζήτηση. Είναι πολύ σαφές από τα έγγραφα του Υπουργείου Άμυνας ότι πραγματικά τους ενδιαφέρουν οι βάσεις.

ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ=...10.54 ενδιαφέρουν οι βάσεις.

ΔΙΑΡΚΕΙΑ= 1.01

**CG= ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΖΑΜΙΑΣ/ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΥΠΡΟΥ**

SOUND UP 6

ΑΡΧΙΖΕΙ= Στα Ηνωμένα Έθνη 11.45

Στα Ηνωμένα Έθνη οι συζητήσεις που γίνονται είναι πολύ πιο πολύπλοκες. Λαμβάνονται υπόψη ένα σωρό πράγματα, όπως η στάση της Σοβιετικής Ένωσης. Μόνιμος φόβος όλου του δυτικού κόσμου. Θα τον ενστερνιστούν και οι Ηνωμένες Πολιτείες αργότερα αυτόν τον φόβο. Να σας φέρω ένα άλλο παράδειγμα. Όταν ξεκινάει η δημιουργία της Ούνφικιπ, ένας από

τους βασικούς άξονες της στρατηγικής σκέψης των Βρετανών, και εν μέρει των Αμερικάνων, είναι να μην αναμειχθούν στρατεύματα από τις Ανατολικές χώρες. Κι όταν αργότερα, πολύ αργότερα, στην περίοδο της εισβολής ξανασυζητιέται η επέκταση της Ούνφικιπ, πάλι ένα από τα βασικά προβλήματα της Βρετανίας και της Αμερικής πολιτικής είναι να μην αλλάξουν οι όροι εντολής έτσι ώστε να μην δοθούν να μην δοθεί, η δυνατότητα στη Σοβιετική Ένωση και στους δορυφόρους της να στείλουν στρατεύματα. Έναντι της Κυπριακής Δημοκρατίας, τα πράγματα είναι διαφορετικά γιατί υπάρχουν. Είναι διαφορετικοί οι συσχετισμοί δυνάμεων και μεταξύ Βρετανίας και Κύπρου και επίσης άλλο το πλέγμα των σχέσεων. Επομένως εκεί ίσως η πολιτική να έχει ένα διαφορετικό χρώμα.

ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ=...13.00 ένα διαφορετικό χρώμα.

ΔΙΑΡΚΕΙΑ= 1.15

**CG= ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΖΑΜΙΑΣ/ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΥΠΡΟΥ**

ΤΙΤΛΟΣ ΕΚΠΟΜΠΗΣ: ΠΩΣ ΞΕΚΙΝΗΣΑΝ ΟΛΑ – ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΟΥ ΠΑΙΓΝΙΔΙΟΥ

INTRO 4

Στα δεδομένα της εποχής, ο βρετανικός ρόλος προκαλούσε ανησυχία στην Κυπριακή Κυβέρνηση. Η επιστροφή των Βρετανών στρατιωτών στους δρόμους των Κυπριακών

πόλεων, τρία μόλις χρόνια μετά την αποχώρησή τους, παρέπεμπε σε φόβους και βιώματα άλλων εποχών. Η καχυποψία ήταν ορατή. Καχυποψία μεταξύ των ηγετών των δύο κοινοτήτων, καχυποψία και προς τους Βρετανούς. Και αυτό ήταν το πρώτο μεγάλο εμπόδιο που είχε να υπερπηδήσει ο Πάκαρτ καθώς είχε ανάγκη να έχει πρόσβαση στα κέντρα εξουσίας εάν ήθελε να ελπίζει σε κάποια επιτυχία.

ΤΙΤΛΟΣ ΡΕΠΟΡΤΑΖ: ΧΑΟΣ ΚΑΙ ΚΑΧΥΠΟΨΙΑ

ΒΙΝΤΕΟ 4

Οι οδηγίες του διοικητή των Βρετανικών δυνάμεων στρατηγού Πήτερ Γιάγκ, ήταν ξεκάθαρες, λέει ο Πάκαρτ: κάνετε ότι είναι δυνατόν μιλήστε με οποιονδήποτε θέλετε προκειμένου να αποκαταστήσετε τη συνεργασία των δύο κοινοτήτων ώστε να επαναλειτουργήσει η πολιτική διαδικασία και το πολιτικό σύστημα.

SOUND UP 7

ΑΡΧΙΖΕΙ=

ΥΠΟΤΙΤΛΟΙ:

Νομίζω ότι η Κυπριακή κυβέρνηση θα ήταν πολύ καχύποπτη στην αρχή, νομίζω όμως ότι τελικά... Οποσδήποτε ο Τάσος Παναγίδης που ήταν τότε γραμματέας του Προέδρου και ο Τάσος Παπαδόπουλος και άλλοι πείσθηκαν ότι επρόκειτο για μια γνήσια πρωτοβουλία η οποία ήταν υπόλογη σε αυτούς και ότι μπορούσαν να

με εμπιστεύονται και να με υποστηρίξουν. Θάλεγα λοιπόν ότι από την πρώτη κιόλας μέρα ένιωσα ότι είχα την υποστήριξη της πολιτικής ηγεσίας, περιλαμβανομένου του κ. Ντενκτάς. Όταν τον είδα μού είπε: «Εντάξει, δεν νομίζω ότι έτσι θα εξελιχτούν τα πράγματα, θεωρώ ότι οι δύο κοινότητες θα πρέπει να διαχωριστούν και να ακολουθήσει η κάθε μια τον δρόμο της, αλλά θα το δοκιμάσουμε, έχεις την στήριξη μου...»

Ο δόκτωρ Κουτσιούκ με υποστήριξε πολύ έως τη στιγμή που έφυγα από το νησί. Στην Ε/Κ πλευρά, πήγα πρώτα να συναντηθώ με κάποιο με εκτόπισμα. Προσπάθησα να συναντήσω τον κ. Κυπριανού για τον οποίο είχα συστάσεις, αλλά δεν είχε ενδιαφερθεί ιδιαίτερα επειδή θεωρούσε ότι οι Βρετανοί δεν είχαν αγαθές προθέσεις και μέλη της οικογένειας του μου υπέδειξαν ότι αυτός που θα ενδιαφερόταν για αυτό που προσπαθούσα να κάνω θα ήταν ο Τάσος Παπαδόπουλος. Πήγα λοιπόν και τον συνάντησα και έτυχα μεγάλης υποστήριξης από αυτόν. Λίγο αργότερα μου είχε πεί: «Σε υποστηρίζω γιατί πιστεύω ότι δεν μπορούμε ν βρούμε λύση στην Κύπρο αν δεν πείσουμε τους Τ/Κ ότι μπορούμε να τους προσφέρουμε καλύτερη ασφάλεια από οποιονδήποτε άλλο. Πρέπει να βρούν πραγματική και γνήσια ασφάλεια, διαφορετικά χάνουμε το παιγνίδι.»

ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ=

ΔΙΑΡΚΕΙΑ=

CG=MARTIN ΠΑΚΑΡΤ

Είναι βεβαίως γνωστό σήμερα ότι από την επομένη της ανεξαρτησίας η κάθε πλευρά αμφισβητούσε τις προθέσεις της άλλης. Η κάθε μια απέδιδε στην άλλη υστεροβουλίες και σχέδια που στρέφονταν εναντίον αλλήλων. Και άρχισαν να προετοιμάζονται για τη στιγμή της κρίσης και της εκδήλωσης της μεγάλης αντιπαράθεσης. Η Τ/Κ ηγεσία και η Τουρκία αναδιοργάνωναν και ενίσχυαν την ΤΜΤ. Και οι Ε/Κ συγκροτούσαν νέα δική τους οργάνωση. Ο Νίκος Κόσιης ήταν στέλεχος της οργάνωσης εκείνης.

SOUND UP 8

ΑΡΧΙΖΕΙ=23.57

- Άρχισε το 1962, με φώναξε ο Μακάριος μαζί με τον Γιωρκάτζη, επειδή είχαμε συγκεκριμένες πληροφορίες οι οποίες έφθναν κοντά μας ότι εξοπλίζονται οι Τούρκοι και σε μια δεδομένη στιγμή θα μπορούσαν να προχωρήσουν σε εξέργεση, να δημιουργήσουν επεισόδια και είπε «θέλω να φτιάξετε ομάδες να τους αντιμετωπίσουμε». Και αρχίσαμε το 1962

-Συνεπώς υπήρχε σχέση της ίδρυσης της οργάνωσης με το κράτος ή με τον Μακάριο;

-Το κράτος ξεκίνησε να κάμει αυτήν με τον Μακάριο. Δεν μπορούσε ποτέ να γίνει οτιδήποτε πάρα τη θέληση του Μακαρίου. Είμαστε υπόλογοι απέναντι του Μακαρίου και προσωπικά ο ίδιος εζήτησε να γίνει.

-Τα στελέχη, οι άνθρωποι που στελέχωσαν αυτή την οργάνωση, προφανώς ήταν έκτος των Δυνάμεων Ασφαλείας.

-Τότε επειδή, υπήρχε μεικτή αστυνομία, τότε υπήρχε όπως ξέρεις το Σύνταγμα Ζυρίχης-Λονδίνου, που υπήρχε μεικτή αστυνομία. Δεν θέλαμε, δεν έπρεπε να αναμείξουμε την αστυνομία μέσα σε αυτό το θέμα, ήταν να είναι κατάργηση του κράτους του ιδίου. Και συνεπώς η αστυνομία δεν είχε καμία σχέση με την οργάνωση.

ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ=25.33

ΔΙΑΡΚΕΙΑ= 1.40

CG= ΝΙΚΟΣ ΚΟΣΙΗΣ

Στο στάδιο της οργάνωσης η οργάνωση ήταν μυστική και κλειστή. Επικεφαλής ήταν ο Πολύκαρπος Γιωρκάτζης ο οποίος ήταν και υπουργός εσωτερικών, στον οποίο υπαγόταν τότε και η αστυνομική δύναμη. Πυρήνας της νέας οργάνωσης ήταν άνθρωποι που διετέλεσαν μέλη της ΕΟΚΑ στη διάρκεια του ανταποικιακού αγώνα.

Comment [* 12]: ΓΙΩΡΚΑΤΖΗΣ

SOUND UP 9

ΑΡΧΙΖΕΙ=25.49

Στην αρχή είχα ρωτήσει τον Μακαριότατο, για ορισμένα ονόματα, αν θα έπρεπε να τα χρησιμοποιήσουμε, να τα βάλουμε μες στην οργάνωση. Να μην αναφέρω τώρα ονομαστικά τώρα ποιους είχα πει και μου είπαν «όχι αυτόν δεν θα τον βάλεις»(τρεις) Τούτοι λέει μου δεν είναι

για να τους χρησιμοποιήσουμε για τέτοια πράγματα. Αυτοί ενδιαφέρονται για πολιτική και για άλλα πράγματα. Συνεπώς, πρέπει να γίνει μια οργάνωση πάνω σε στρατιωτική βάση», με όσα γνωρίζαμε βεβαίως, εμείς από στρατιωτική οργάνωση. Και προχωρήσαμε και κάναμε ορισμένες ομάδες παγκύπρια, περισσότερο εκεί που υπήρχαν ανάμεικτα χωριά, και υπήρχαν σε ολόκληρη την Κύπρο δηλαδή. Ε τι εκάμαμεν; Δημιουργούσαμε μια ομάδα σε κάθε χωριό και τους εκπαιδεύαμε στην χρήση όπλων. Όπλα δεν είχαμε για να τους δώσουμε και ούτε ο Μακάριος ήθελε να δοθεί οπλισμός έξω διότι ήταν επικίνδυνο να έχεις όπλα στα χέρια ανθρώπων οι οποίοι δεν ήσαν ιδιαίτερα πειθαρχημένοι. Όμως είναι γεγονός ότι με την πάροδο του χρόνου, σ' ένα χρόνο μέσα, που έγινε αυτή η οργάνωση, καταφέραμε να κάνουμε πολύ πειθαρχημένο κόσμο μέσα. Τώρα, όταν άρχισαν τα γεγονότα όμως και μιλούμε για το Δεκέμβριο του '63 και μετά, παρουσιάστηκαν ορισμένα ανησυχητικά φαινόμενα. Δηλαδή όποιος είχε ένα κυνηγετικό ή ένα όπλο ξέρω 'γω, θα μπορούσε εις τον τόπο των επιχειρήσεων, όπου υπήρχαν επιχειρήσεις, να πιάσει το δικό του όπλο και να λάβει μέρος, πράγμα που μας δημιούργησε ορισμένα προβλήματα.

ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ=27.52

ΔΙΑΡΚΕΙΑ= 2.03

CG= ΝΙΚΟΣ ΚΟΣΙΗΣ

ΤΙΤΛΟΣ ΕΚΠΟΜΠΗΣ: ΠΩΣ ΞΕΚΙΝΗΣΑΝ ΟΛΑ – ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΟΥ ΠΑΙΓΝΙΔΙΟΥ

ΙΝΤΡΟ 5

Είναι γνωστό ότι η ΤΜΤ είχε ιδρυθεί από το Γραφείο Ειδικού Πολέμου του Γενικού Επιτελείου της Τουρκίας, με οδηγίες της Τουρκικής κυβέρνησης. Και αποστολή της, όπως αποδεικνύεται από έγγραφα που έχουν κατατεθεί στο Συμβούλιο Ασφαλείας, ήταν ο έλεγχος των Τ/Κ δια της βίας, η δημιουργία συνθηκών μετωπικής σύγκρουσης μεταξύ των δύο κοινοτήτων και η διχοτόμηση. Το σχέδιο δράσης της που είχε ετοιμαστεί, έφερε τον αποκαλυπτικό τίτλο Ανάκτηση της Κύπρου.

Η Οργάνωση ιδρύθηκε μόλις ένα χρόνο πριν από τα γεγονότα του 1963 εν γνώσει του Προέδρου Μακαρίου. Είναι ωστόσο συζητήσιμο ποιος ασκούσε έλεγχο στην οργάνωση και ποιά ήταν η μυστική του ατζέντα, αν υπήρχε κάτι τέτοιο.

ΤΙΤΛΟΣ ΡΕΠΟΡΤΑΖ: ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΠΕΙΘΑΡΧΙΑ

ΒΙΝΤΕΟ 5

Η ευθύνη του Πάκαρτ ήταν να επεμβαίνει σε περιοχές, κυρίως αγροτικές πριν οι σχέσεις των δύο στοιχείων καταλήξουν σε συγκρούσεις. Είχε πρόσβαση στους τοπικούς ηγέτες και όταν χρειαζόταν ζητούσε την παρέμβαση της Λευκωσίας. Γνώριζε έτσι πρόσωπα και καταστάσεις. Γνώριζε ποιος έκανε κουμάντο σε τοπικό επίπεδο και σε ποιον έπρεπε να

Comment [* 13]: ΚΥΠΡΟΣ 1963

απευθυνθεί ώστε ο τοπικός ηγέτης να ευθυγραμμιστεί.

Επιπρόσθετα, καλλιεργούσε την ανάγκη επιστροφής στην ομαλότητα και προσπαθούσε να βοηθήσει στην ανασυγκολλήσει των σχέσεων.

SOUND UP 10

ΑΡΧΙΖΕΙ=

ΥΠΟΤΙΤΛΟΙ:

Πιστεύω ότι υπήρχαν διαφορετικά στοιχεία και τάσεις πολιτικής στις ηγεσίες των δύο πλευρών. Και ήταν πραγματικά δύσκολο να κατανοήσεις ποια ήταν η πολιτική σε κάθε περίπτωση και υπήρχαν περιπτώσεις που ένα άτομο μπορούσε να ακολουθήσει μια πορεία ως μέρος σχεδίου.

-Πιστεύετε δηλαδή ότι υπήρχαν διαφορετικά κέντρα εξουσίας στην κάθε κοινότητα;

-Απόλυτα. Αυτό βίωσα. Και το πιστεύω δυστυχώς, παρόλο που προς το τέλος Ιανουαρίου (1964) κατέστη καθαρό ξαφνικά ότι ορισμένα στοιχεία της T/K πλευράς, τα οποία ήταν προφανώς TMT, συνέχισαν να προσπαθούν να πείσουν τους T/K να μετακινηθούν από τα σπίτια τους. Οι T/K μετακινούνταν πολύ απρόθυμα από ορισμένα χωριά όπου οι σχέσεις με τους E/K ήταν πολύ καλές. Και οι E/K απορούσαν για τους λόγους που έφευγαν από τα σπίτια τους οι T/K αφού δεν είχε σημειωθεί και κανένα επεισόδιο. Ήταν προφανές ότι επρόκειτο για προβοκάτσιες. Πιστεύαμε ότι υπήρχε μια γενική πίεση από ορισμένους κύκλους εξτρεμιστών της T/K ηγεσίας για να προκαλέσουν μια γενικότερη

μετακίνηση πληθυσμών και τη δημιουργία καντονιών όπου θα συγκεντρώνονταν οι T/K.

ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ=

ΔΙΑΡΚΕΙΑ=

CG= MARTIN ΠΑΚΑΡΤ

Από την πλευρά των E/K, λέει ο Πάκαρτ, παρατηρήθηκε μια ψύχωση σχεδόν με την TMT. Ο κάθε T/K ήταν στα μάτια πολλών, ύποπτος για συμμετοχή στην τρομοκρατική αυτή οργάνωση.

SOUND UP 11

ΑΡΧΙΖΕΙ=

ΥΠΟΤΙΤΛΟΙ:

Η κατάσταση ανάμεσα στους E/K ήταν ότι υπήρχαν ορισμένα χωριά όπου υπήρχαν μικρά προβλήματα στις σχέσεις (με τους T/K) γενικά, για οποιουδήποτε λόγους. Και ήταν ευτυχείς που έμεναν μόνοι (ΣΣ μετά την μετακίνηση των T/K). Αυτό ήταν κατανοητό. Δεν υπήρχε πλέον ένταση και συνεπώς δεν υπήρχε λόγος ανησυχίας. Υπήρχαν και άλλες περιοχές όπου οι σχέσεις ήταν εξαιρετικές, όπου προκαλούσε πόνο οι T/K είχαν μετακινηθεί ή σκέφτονταν να μετακινηθούν. Και πάλι βέβαια εξαρτάται από την περιοχή. Στις περισσότερες η κατάσταση ήταν καλή και δεν υπήρχε ένδειξη για πιέσεις. Δυστυχώς όμως αυτό που εξακολουθούσε να συμβαίνει είναι ότι ορισμένα στοιχεία της Αστυνομίας και αναφέρομαι περισσότερο σε ειδικούς αστυνομικούς που είχαν στρατολογηθεί

μετά τα γεγονότα του 63 συνέχισαν να προσπαθούν να βάλουν χέρι σε όποιον θεωρούσαν ότι μπορούσε να ήταν μέλος της TMT Και συνεπώς είχαμε ένα αριθμό συλλήψεων στους δρόμους και όλο τον Ιανουάριο (του 1964) παρόλο που ο αριθμός ήταν πολύ μικρός, ήταν όμως αρκετός για να προκαλεί αποσταθεροποίηση.

ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ=

ΔΙΑΡΚΕΙΑ=

CG= MARTIN ΠΑΚΑΡΤ

Ρωτήσαμε τον Νίκο Κόση κατά πόσο υπήρχε ανταγωνισμός μεταξύ των μελών της Αστυνομίας και των μελών της Οργάνωσης.

SOUND UP 12

ΑΡΧΙΖΕΙ= 28.00

Όχι δεν υπήρχε ανταγωνισμός. Ορισμένοι αστυνομικοί μετά από τα επεισόδια τους είχαμε εντάξει μέσα στην οργάνωση σε κάποιο στάδιο. Όμως ο Μακαριότατος, ο πρόεδρος τότε, σε μια από τις συνεδρίες είπε ότι οι επιχειρήσεις, ναι μεν θα τις οργανώσει η οργάνωση αλλά θα λαμβάνουν μέρος και η αστυνομία επίσημα, το κράτος, για να καταστείλει αυτές τις εξεγέρσεις και όχι από ανθρώπους που μπορεί να είναι ανεξέλεγκτοι.

-Του τελευταίου λόγου όμως ποιος τον είχε, η αστυνομία ή η οργάνωση;

- Όταν μιλούμε για αστυνομία ή οργάνωση μιλούμε είχε απόλυτη συνεργασία η αστυνομία με την οργάνωση. Οι επιχειρήσεις αποφασίζονταν

από την οργάνωση, η εκτέλεσις όμως εγένετο από την αστυνομία και την οργάνωση.

-Είναι προφανές άμα στήσεις μια οργάνωση ή όταν δεν είναι και καλά οργανωμένη, όταν υπάρχει αδυναμία στην οργάνωση ή στην πειθαρχία, να ξεφεύγουν κάπως τα πράγματα.

Οι απειθαρχίες και τα παρέκτροπα δεν έγιναν από τα μέλη της οργάνωσης, έγιναν από άλλες ομάδες οι οποίες εθεώρησαν κατά την περίοδο εκείνη, ωσάν ορθό και καθήκον ότι έπρεπε και οι ίδιοι να αναμειχθούν εις τις (επιχειρήσεις).

Είναι μικρές ομάδες που έγιναν τότε γι' αυτό ανησυχήσαμε πάρα πολύ και το είχαμε συζητήσει με τον Μακαριότατο και είναι γι' αυτό που είπαμε, και ο Μακαριότατος είπε ότι πρέπει να βάλουμε την αστυνομία μέσα και να αποκλίσουμε πλέον αυτές τις ομάδες που θεωρούσαν πατριωτικό καθήκον ότι έπρεπε να επεμβαίνουν σε διάφορα γεγονότα που ελάμβαναν μέρος.

ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ=30.19

ΔΙΑΡΚΕΙΑ= 2.19

ΑΡΧΙΖΕΙ=32.24

Ε ναι, και πάλι επιμένω ότι όμως από την οργάνωση ή από την αστυνομία. Εάν εσυνέβησαν ορισμένα έκτροπα, εσυνέβησαν από ανθρώπους οι οποίοι ήταν ανεύθυνοι, δηλαδή δεν ήσαν, δεν ανήκαν εις την οργάνωση. Εν πάσει περιπτώσει όμως η ΤΜΤ ήταν φανερό ότι έγινε από πολύ πριν. Για μας ήταν η ΕΟΚΑ. Η ΕΟΚΑ είχε διαλυθεί μετά από την ανεξαρτησία.

Η ΤΜΤ έμεινε και στόχο είχε όπως ξέρουμε τον Ταξιμ. Αυτοί έμειναν και εργαζόντουσαν προς αυτην την κατεύθυνση. Οι ίδιοι έσπρωχναν τους δικούς τους να φύγουν και να δημιουργήσουν τα δικά τους γκέτο. Κι εκεί όπου είχαν κι ακόμα ήταν φιλειρηνικοί οι Τούρκοι, είχαμε πολύ καλές σχέσεις μαζί τους σε πάρα πολλά χωριά. Εκεί ακριβώς που ήταν Τούρκοι φιλήσυχοι εμπορούσαν να στείλουν ένα δικό τους άνθρωπο της ΤΜΤ, να δημιουργήσει επεισόδια για να εξαναγκάσουν τους δικούς τους να πούν «κοίτα εννα μας εσφάξουν, πρέπει να φύγουμε, ευ μπορούμε να ζήσουμε με το ελληνικό στοιχείο.

ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ=33.55

ΔΙΑΡΚΕΙΑ= 1.31

ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ=3.50

CG= ΝΙΚΟΣ ΚΟΣΙΗΣ

Η ανωριμότητα, η ανικανότητα και η έλλειψη διορατικότητας, σε συνδυασμό με την απειθαρχία αλλά και ο εξτρεμισμός στην Ε/Κ πλευρά φαίνεται να λειτούργησαν απόλυτα υπέρ της ΤΜΤ και των σχεδίων της, λέει ο Πάκαρτ.

SOUND UP 12

ΑΡΧΙΖΕΙ=

ΥΠΟΤΙΤΛΟΙ:

Πολύ φοβάμαι ότι έτσι ήταν και μάλιστα με πολλούς τρόπους. Και μάλιστα και ορισμένοι

καθόλα αθώοι άνθρωποι συνέβαλαν επειδή οι T/K βρίσκονταν σε τέτοια κατάσταση πανικού ... θυμάμαι σε δύο χωριά όπου είχαμε επιτύχει να συγκροτηθούν κοινές επιτροπές, πράγμα που είχε γίνει γνωστό και κατέφθασαν συνεργεία τηλεόρασης για να καταγράψουν το γεγονός: «Κοιτάξτε πόσο καλά συνεργάζονται» Και αυτό κατατρομοκρατούσε τους T/K οι οποίοι πίστευαν ότι η TMT θα το χρησιμοποιούσε εναντίον τους. Την επόμενη μέρα, μετά που φύγαμε από τα χωριά αυτά και κανένας δεν άσκησε πίεση σε αυτούς, ήθελαν να φύγουν, ήταν απλών φοβισμένοι, επειδή φάνηκαν να συνεργάζονται αρμονικά με τους E/K θα τους πίεζε η TMT. Και όπως είπα σε ορισμένα χωριά οι E/K ήθελαν πολύ να διατηρήσουν φιλικές σχέσεις με τους T/K συγχωριανούς τους και αυτοί αντιμετώπισαν πίεση από ορισμένα στοιχεία της E/K κοινότητας.

ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ=

ΔΙΑΡΚΕΙΑ=

CG= MARTIN ΠΑΚΑΡΤ

SOUND UP 13

ΑΡΧΙΖΕΙ=34.38

Ναι ομάδες ανεξέλεγκτες είναι γεγονός ότι πρέπει να ευθύνονταν για ορισμένα έκτροπα . Δεν μπορούμε να πούμε ότι δεν έγιναν έκτροπα. Εδώ πόλεμος κανονικός γίνεται, πειθαρχημένος στρατός και δημιουργούνται. Ξέρουμε, παρακολουθούμε, καθημερινά το τι γίνεται. Δεν μπορούμε να πούμε ότι δεν έγιναν, αλλά όχι

όμως οργανωμένα από το ίδιο το κράτος και από την οργάνωση την οποία το κράτος την ήλεγχε.

ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ= 34.59

ΔΙΑΡΚΕΙΑ=0.22

CG= ΝΙΚΟΣ ΚΟΣΙΗΣ

ΤΙΤΛΟΣ ΕΚΠΟΜΠΗΣ: ΠΩΣ ΞΕΚΙΝΗΣΑΝ ΟΛΑ – ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΟΥ ΠΑΙΓΝΙΔΙΟΥ

ΙΝΤΡΟ 6

Οι καώδης καταστάσεις που επικρατούσαν τότε, ευνοούσαν την δράση ξένων πρακτόρων για την εξυπηρέτηση βεβαίως συμφερόντων που δεν είχαν σχέση με την Κύπρο και τους Κυπρίους. Οι συγκρούσεις και η επιδείνωση της κατάσταση προς την διχοτόμηση φαίνεται ότι βόλευε ορισμένα ξένα κέντρα. Και είναι γνωστό ότι στην Κύπρο την περίοδο εκείνη δρούσαν πολλές ομάδες ξένων πρακτόρων. Οι Βρετανοί μάλιστα είχαν το προνόμιο να έχουν στο νησί πράκτορες από διαφορετικές υπηρεσίες, χωρίς κανένα συντονισμό μεταξύ τους και για διαφορετικούς λόγους. Ο Μάρτιν Πάκαρτ όχι μόνο επιβεβαιώνει το γεγονός, αλλά αποκαλύπτει και ορισμένα στοιχεία της δράσης τους σε κρίσιμες στιγμές.

ΤΙΤΛΟΣ ΡΕΠΟΡΤΑΖ: ΠΟΛΕΜΟΣ ΠΡΑΚΤΟΡΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΒΟΚΑΤΣΙΕΣ

ΒΙΝΤΕΟ 6

Το Φεβρουάριο του 1964, μας λέει ο Πάκαρτ σημειώνονται μια σειρά από γεγονότα τα οποία οδηγούν στο συμπέρασμα ότι πρόκειται για σκόπιμες ενέργειες για να βρεθούν σε πορεία σύγκρουσης και πάλι οι δύο κοινότητες. Δεν ήταν, προσθέτει ξεκάθαρο από ποιον προέρχονταν.

SOUND UP 14

ΑΡΧΙΖΕΙ=

ΥΠΟΤΙΤΛΟΙ:

Έτσι, ξέσπασαν σοβαρές εκθροπραξίες στη Λεμεσό, οι οποίες προκάλεσαν απορίες στους Βρετανούς και κατέληξαν τελικά στο συμπέρασμα ότι κάποιος τις προκάλεσε, αλλά δεν γνώριζαν ποιος. Σημειώθηκαν στη συνέχεια δύο άλλα επεισόδια στα οποία είχα εμπλοκή. Το πρώτο στο χωριό Κόση, αν προφέρω σωστά. Ήταν μια κατάσταση κατά την οποία η προβοκάτσια προήλθε από τους Ε/Κ. Γιατί; Επειδή στο χωριό επικρατούσε η ειρήνη κι δεν είχε κάνει κάτι και ξαφνικά εμφανίζεται μια ένοπλη περίπολος η οποία προσπάθησε να συλλάβει ένα Τ/Κ στο χωράφι του. Οι συγχωριανοί είδαν την σκηνή και έτρεξαν, πήραν τα κυνηγετικά τους και επέστρεψαν με φωνές και κραυγές. Και η αστυνομία υποχρεώθηκε να υποχωρήσει και να εξαφανιστεί. Αργότερα ήλθε μια μεγαλύτερη αστυνομική δύναμη που άρχισε να πυροβολεί προς το χωριό.»

Comment [*14]: ΕΠΕΙΣΟΔΙΑ ΑΠΟΛΕΜΕΣΟ

ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ=

ΔΙΑΡΚΕΙΑ=

CG= MARTIN ΠΑΚΑΡΤ

SOUND UP 15

ΑΡΧΙΖΕΙ=36.34

Τούτο ακριβώς δεν μπορούμε να το αποδείξουμε με στοιχεία αλλά 100% είμαι πέρα πάσης αμφιβολίας σίγουρος ότι αυτά τα επεισόδια από την στιγμή

που άρχισαν είναι γεγονός ότι εμπήκαν ξένοι πράκτορες και έδωσαν περισσότερη όξυνση. Τους εσύμφερε να δημιουργηθεί όξυνση, για να πετύχουν τους σκοπούς τους .

ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ= 36.58

ΔΙΑΡΚΕΙΑ= 0.24

CG= ΝΙΚΟΣ ΚΟΣΙΗΣ

Στο βιβλίο του ο Πάκαρτ καταγράφει και την εξής παρατήρηση: «Είναι προφανές ότι είναι δύσκολο για τους Τ/Κ να δεχτούν το βαθμό στον οποίο κατάντησαν πόνια για την προώθηση των Βρετανικών και Τουρκικών επιδιώξεων και γεωστρατηγικών σκοπών ή το βαθμό στον οποίο τα δικά τους συμφέροντα θυσιάστηκαν για χάρη του διακοινοτικού δαιχωρισμού.»

Comment [* 15]: Να γίνει γραφικό

SOUND UP 16

ΑΡΧΙΖΕΙ=

ΥΠΟΤΙΤΛΟΙ:

Το επόμενο συμβάν ήταν μια σοβαρή αντιπαράθεση στον Άγιο Σωζόμενο. Επρόκειτο για πολύ πιο σοβαρό επεισόδιο, αλλά έχει και

Comment [* 16]: ΠΛΑΝΑ ΑΠΟ ΑΓΟ ΣΩΖΟΜΕΝΟ 1964

πολύ περίεργες πτυχές. Είχα πληροφορηθεί ότι στις 21 ή 22 Δεκεμβρίου, 1963, πριν ξεσπάσουν σοβαρά επεισόδια, μια μικτή (από Ε/Κ και Τ/Κ) αστυνομική περίπολος πήγε στον Άγιο Σωζόμενο για να προσφέρει προστασία σε συνεργείο επισκευής αντλίας νερού κοντά στο χωριό Πυροδί. Ένα γενικό πρόβλημα στην Κύπρο προέκυπτε από το γεγονός ότι οι αντλίες νερού ήταν μέσο ελέγχου χωριών που δεν ήταν κοντά στα χωριά με τις αντλίες. Η περίπολος λοιπόν αυτή δέχθηκε επίθεση στις 21 Δεκεμβρίου και όλοι οι αστυνομικοί, τρεις Ε/Κ και δύο Τ/Κ τραυματίστηκαν σοβαρά. Και αυτό είναι πολύ περίεργο. Μήπως κάποιος ενήργησε πολύ νωρίς και άκαιρα ή κάποιος μπέρδεψε τις οδηγίες του; Δεν φαινόταν και πολύ πιθανό να είχε πραγματοποιηθεί η επίθεση από τη μια ή την άλλη κοινότητα, μια και υπήρχαν και Τούρκοι αστυνομικοί στο λάντροβερ. Η δική μου αρχική διαίσθηση ήταν έργο κάποιου ξένου που ήθελε να προκαλέσει προβλήματα. Και ξαφνικά, στα μέσα Φεβρουαρίου οργανώνεται και πάλι ενέδρα, ακριβώς στο ίδιο σημείο. Κυριολεκτικά λίγα μέτρα μακριά. Και αυτή τη φορά οι αστυνομικοί είναι όλοι Ε/Κ οι οποίοι και σκοτώνονται. Πρόκειται λοιπόν για πολύ σοβαρή προβοκάτσια από κάποιον που είναι έτοιμος να φτάσει μέχρι του σημείου να οργανώσει μια περίπλοκη ενέδρα και να επιτεθεί εναντίον αστυνομικού οχήματος.

ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ=

ΔΙΑΡΚΕΙΑ=

CG= MARTIN ΠΑΚΑΡΤ

SOUND UP 17

ΑΡΧΙΖΕΙ=37.05

Στον Άγιο Σωζόμενο, δεν υπήρχαν Τ/Κ κανονικά. Δεν είχαμε καμιά διαφορά με τους Τούρκους όπως και τους Ποταμιές. Και στο Δάλι. Τίποτε. Όμως ήρθαν ξένα στοιχεία από το Πυρόι, τους οποίους ξέραμε εμείς ότι ήταν οργανωμένοι, βαλτοί και δημιούργησαν επεισόδια.

ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ= 37.30

ΔΙΑΡΚΕΙΑ= 0.25

CG= ΝΙΚΟΣ ΚΟΣΙΗΣ

ΤΙΤΛΟΣ ΕΚΠΟΜΠΗΣ: ΠΩΣ ΞΕΚΙΝΗΣΑΝ ΟΛΑ – ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΟΥ ΠΑΙΓΝΙΔΙΟΥ

ΙΝΤΡΟ 8

Περί τα μέσα Φεβρουαρίου 1964 ο Μάρτιν Πάκαρτ είχε καταλήξει στα συμπεράσματα του. Η συμβίωση στην Κύπρο Ε/Κ και Τ/Κ ήταν απόλυτα δυνατή, φτάνει να μπορούσαν να σταματήσουν οι εκ των έξω επεμβάσεις που προωθούσαν τη σύγκρουση και το διαχωρισμό. Βίωσε τις προσπάθειες των ξένων να επιβάλουν τη βούληση τους στην Κυπριακή Δημοκρατία. Βίωσε ακόμα την επιθυμία των απλών ανθρώπων να συμφιλιωθούν και να συνυπάρξουν ειρηνικά. Διαπίστωσε, όπως λέει, από πρώτο χέρι πόσο εφικτή είναι η

συνεννόηση μεταξύ Ε/Κ και Τ/Κ και πόσο λειτουργικές και αδελφικές σχέσεις μπορούσαν να αναπτύξουν. Αυτό που δεν υπολόγιζε σωστά είναι την αποφασιστικότητα των ξένων, περιλαμβανομένης και της πατρίδας του να επιβάλουν την διχοτόμηση.

ΤΙΤΛΟΣ ΡΕΠΟΡΤΑΖ: ΔΙΧΟΤΟΜΗΣΗ- ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΟΥ ΠΑΙΓΝΙΔΙΟΥ

ΒΙΝΤΕΟ 8

Οι ανησυχίες των Αμερικανών για τις εξελίξεις στην Κύπρο ήταν τρεις. Πρώτον μια πιθανή σύγκρουση μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας που θα εξουδετέρωνε τη νοτιοανατολική πτέρυγα του ΝΑΤΟ σε περίοδο ψυχρού πολέμου, δεύτερον, πιθανή εμπλοκή της Σοβιετικής Ένωσης και τρίτον η μετατροπή της Κύπρου σε Κούβα της Μεσογείου.

Το 1964 ο Πρόεδρος Λύντον Τσόνσον απηύθυνε αυστηρή επιστολή προς την Τουρκία να μην τολμήσει να εισβάλει στην Κύπρο όπως απειλούσε. Αν ενεργούσε κατά τρόπο που να προκαλέσει σοβιετική παρέμβαση, τότε, θα απέσυρε την υποχρέωση του ΝΑΤΟ να σπεύσει σε βοήθεια της αν δεχόταν σοβιετική επίθεση. Στο πλαίσιο αυτής της λογικής αναπτύχθηκε και το σχέδιο για συγκυριαρχία Ελλάδας-Τουρκίας στην Κύπρο, για αποστολή νατοϊκής ειρηνευτικής δύναμης στο νησί και άλλα.

Ο υφυπουργός εξωτερικών των Ηνωμένων Πολιτειών Τζώρτζ Μπόλ επισκέφθηκε την Κύπρο στα μέσα Φεβρουαρίου 1964. Είχε

Comment [* 17]: Ο ΤΖΩΡΤΖ ΜΠΟΛ ΣΤΟ ΠΡΟΕΔΡΙΚΟ

προηγηθεί επίσκεψη του στην Τουρκία για να κατευνάσει την οργή των Τούρκων για την επιστολή Τζόνσον.

Κατ' την παραμονή του στην Κύπρο, δόθηκε η εντολή στον Πάκαρτ να συνοδεύσει τον Τζώριζ Μπόλ σε μια περιοδεία στο νησί για να διαπιστώσει προσωπικά την κατάσταση που επικρατούσε:

SOUND UP 18

ΑΡΧΙΖΕΙ=

ΥΠΟΤΙΤΛΟΙ:

Στη συνέχεια δέχομαι ένα τηλεφώνημα και μου λένε ότι θα πραγματοποιηθεί επίσκεψη από ένα Αμερικανό του Στέιτ Ντηπάρτεντ και είναι ευκαιρία να ξανασκεφτούμε την πολιτική μας. Αμέσως θα έλεγα, όλοι στο αρχηγείο σκέφτηκαν: «Τώρα έχουν νόημα όσα συνέβαιναν τις τελευταίες εβδομάδες. Όλα αυτά είναι έργο κάποιου, ο δάκτυλος κάποιου που προετοίμαζε την επίσκεψη αυτή για να μπορέσει να αναδείξει το αδύνατο της συμβίωσης των δύο κοινοτήτων.»

ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ=

ΔΙΑΡΚΕΙΑ=

CG= MARTIN ΠΑΚΑΡΤ

Αυτά συμβαίνουν όταν οι προσπάθειες προώθησης της συμφιλίωσης του Πάκαρτ και της ομάδας του, αρχίζει να αποδίδει καρπούς. Ο στρατηγός Πήτερ Γιάγκ, λέει ο Πάκαρτ είναι ικανοποιημένος για τα αποτελέσματα.

SOUND UP 19

ΑΡΧΙΖΕΙ=

ΥΠΟΤΙΤΛΟΙ:

Με καλεί και μου λέει «έρχεται αυτός ο τύπος»... Δεν θυμάμαι, ίσως να μου είχε πει ποιος ήταν. Νομίζω μου είπε: « Έρχεται αυτός ο Αμερικανός μέλος του Κογκρέσου, πάρε τον έξω και δείξε του τι έχουμε επιτύχει». Τον πήρα λοιπόν και του μίλησα με πολύ ενθουσιασμό, τον παρουσίασα στις κοινές επιτροπές των χωριών και του απέδειξα ότι όταν τους παραχωρήσει ένα πλαίσιο λειτουργίας, ακόμα και στο επίπεδο του χωριού υπάρχει μια πραγματική, αληθινή ικανότητα συνεργασίας για να εξευρεθεί μια λύση. Το να τους προσφέρεις μια λύση σε ένα φάκελο, δεν λειτουργεί. Επί του εδάφους, δεν υπήρχαν πραγματικά προβλήματα μεταξύ Ε/Κ και Τ/Κ. Πάμε παντού, το πάω στην Αγία Ειρήνη, τον πάω στην Κερύνεια, στο Καζάφани, ακόμα και στην Καρπασία. Και παντού του παρουσιάζω τόπους όπου υπήρξαν κακά συμβάντα τα Χριστούγεννα και τώρα οι άνθρωποι κάθονται μαζί και συνεργάζονται και παντού τον υποδέχονται και νομίζω ότι κατανοεί το έργο μας. Και εγώ σκέφτομαι ότι αυτό θα έχει επιδράσεις και επιστρέφουμε στη Λευκωσία. Αποβιβαζόμαστε από το ελικόπτερο για να πάμε στο ξενοδοχείο μας που είναι τώρα το αρχηγείο μας. Στην αρχή δεν άκουγα τι έλεγε λόγω του θορύβου που προκαλούσε το ελικόπτερο, Περπατώντας προς το ξενοδοχείο, βάζει το χέρι στον ώμο μου με χτυπά καϊδευτικά, λες και ήμουν κάποιο καθυστερημένο παιδί και λέει: «Ήταν πραγματικά φανταστικό σιόου, Μαρτιν. Μα δεν

Comment [* 18]: Να ελεγχθεί στο βίντεο

σου είπε κανείς ότι ο στόχος μας εδώ είναι η
δικοτόμηση όχι ανασυγκόλληση;»

ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ=

ΔΙΑΡΚΕΙΑ=

CG= MARTIN ΠΑΚΑΡΤ

Ο Τζώρτζ Μπόλ είχε τότε συνομιλίες με τον Πρόεδρο Μακάριο. Και όπως γράφει στα απομνημονεύματά του, με τίτλο «Το παρελθόν έχει και άλλη πατέντα: Απομνημονεύματα» (The Past Has Another Pattern: Memoirs) που κυκλοφόρησαν το 1982 ομολογεί ότι με απειλές και εκβιασμούς προσπάθησε να πείσει τον Πρόεδρο Μακάριο να αποδεχτεί τα αμερικανικά σχέδια για το μέλλον της Κύπρου. Γράφει συγκεκριμένα: «Του μίλησα, όπως ενημέρωσα τον Πρόεδρο το ίδιο βράδυ, «με ύφος που πολύ απέχει από τη διπλωματική γλώσσα» περιγράφοντας με φρικιαστική λεπτομέρεια τις συνέπειες αν συνέχιζε την σκληρή και ανεξέλεγκτη συμπεριφορά. Οι Τούρκοι, του είπα, αναπόφευκτα θα εισβάλουν και ούτε οι Ηνωμένες Πολιτείες, ούτε άλλη δυτική δύναμη θα σηκώσει έστω και το δακτυλάκι της για την σταματήσουν». Δέκα χρόνια μετά, με την βοήθεια της κυβέρνησης των Αθηνών, ο Μπόλ επαληθεύτηκε.

Comment [*19]: ΜΠΟΛ ΣΤΟ ΠΡΟΕΔΡΙΚΟ

Comment [*20]: Να γίνει γραφικό

ΤΙΤΛΟΣ ΕΚΠΟΜΠΗΣ: ΠΩΣ ΞΕΚΙΝΗΣΑΝ ΟΛΑ – ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΟΥ ΠΑΙΓΝΙΔΙΟΥ

ΙΝΤΡΟ 9

Το συναπάντημα του Μάρτιν Πάκαρτ με τον Τζώρτζ Μπόλ φαίνεται να είχε καθορίσει και την μοίρα του αλλά και την μοίρα του διοικητή του, στρατηγού Πήτερ Γιάγκ. Προς το τέλος Φεβρουαρίου 1964 ο Πήτερ Γιάγκ αντικαθίσταται από τον στρατηγό Μίκλ Κάρβερ. Και η αποστολή του Μάρτιν Πάκαρτ φθάνει σε άδοξο τέλος προς το τέλος Ιουνίου. Συλλαμβάνεται από τη Βρετανική στρατιωτική αστυνομία με εντολές του στρατηγού Κάρβερ και μεταφέρεται εκτός Κύπρου με αεροπλάνο της CIA.

ΤΙΤΛΟΣ ΡΕΠΟΡΤΑΖ: Η ΕΚΔΙΚΗΣΗ ΤΟΥ ΚΤΕΣΤΗΜΕΝΟΥ

ΒΙΝΤΕΟ 9

Ο Μάικλ Κάρβερ είχε μια περίεργη σχέση με την Κύπρο κάθε δέκα χρόνια. Η πρώτη του επαφή ήταν όταν υπηρετούσε ως στρατιωτικός διοικητής της Κένυας στη δεκαετία του 50. Είχε πάρει εντολές από το Λονδίνο να φροντίσει τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο και τους συνεργάτες του όταν οι Βρετανοί τον είχαν εξορίσει στις Σεϋχέλλες. Ο Μακάριος μεταφέρθηκε στον τόπο εξορίας του από την Κένυα, από όπου η σύνδεση με τις Σεϋχέλλες γινόταν μόνο μια φορά την εβδομάδα.

Η δεύτερη επαφή του ήταν το 1964 όταν αντικατέστησε τον Πήτερ Γιάγκ στον οποίο προφανώς το βρετανικό κατεστημένο δεν είχε εμπιστοσύνη. Η μετάθεση του Κάρβερ στην

Comment [*21]: ΜΑΙΚΛ ΚΑΡΒΕΡ
ΑΠΟ ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ

Κύπρο την περίοδο εκείνη και ενώ η Τουρκία απειλούσε με εισβολή, ήταν ένδειξη ότι το βρετανικό κατεστημένο σε συνεργασία με τους Αμερικανούς προωθούσε τα σχέδια τους στην Κύπρο.

Η τρίτη επαφή του με την Κύπρο ήταν το 1974, όταν ως Αρχηγός πια του Βρετανικού Γενικού Επιτελείου έδωσε την άδεια στους Βρετανούς στην Κύπρο να προσφέρουν ένα ελικόπτερο για την μεταφορά του Μακαρίου από την Πάφο όπου είχε καταφύγει μετά το πραξικόπημα, στη βάση του Ακρωτηρίου και από εκεί με βρετανικό αεροσκάφος στην Μάλτα.

Comment [*22]: ΜΑΚΑΡΙΟΣ ΣΤΟ ΠΡΑΞΙΚΟΠΗΜΑ

SOUND UP 20

ΑΡΧΙΖΕΙ=

ΥΠΟΤΙΤΛΟΙ:

Ο Πήτερ Γιάγκ εκδιώχθηκε κακήν κακώς. Στη θέση του διορίστηκε ο Μάικλ Κάρβερ. Ο Κάρβερ ήταν ένας σκληρός στρατηγός, εξάιρετος, με πολύ καλή φήμη, εκπληκτική φήμη αλαζονικού που δεν λάμβανε υπόψη καμία άλλη από την δική του άποψη, διαμόρφωσε μια άποψη και επέμενε σε αυτή. Πίστευα ως νεότερος αξιωματικός με πίστη σε αρχές ηθικής ότι θα μπορούσα να τον επηρεάσω ή να του μιλώ, όποτε ήθελα. Έτσι τελικά, συνέχισα να εργάζομαι με βάση τις διαταγές του Γιάγκ και δεν με ενοχλούσε κανείς.

ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ=

ΔΙΑΡΚΕΙΑ=

CG= MARTIN ΠΑΚΑΡΤ

Τα πράγματα ωστόσο άρχισαν να δυσκολεύουν όταν ο Μάρτιν Πάκαρτ κατόρθωσε να πείσει τους Τ/Κ να επιστρέφουν στα σπίτια τους, μετά και την απόφαση της Κυπριακής Κυβέρνησης για να βοηθήσει στην επιστροφή τους επιδιορθώνοντας τα σπίτια τους και βοηθώντας τους να επαναδραστηριοποιηθούν. Και υπήρχε ανταπόκριση από τους Τ/Κ. Για το λόγο αυτό ο Πάκαρτ ζήτησε τη συμβολή των Ηνωμένων Εθνών για την μεταφορά των Τ/Κ στα χωριά τους. Φαίνεται ότι αυτό είχε προκαλέσει ιδιαίτερα το σκληρό στρατηγό Κάρβερ. Η πρώτη επιχείρηση επιστροφής σε τρία Τ/Κ χωριά θα γινόταν στα μέσα Ιουνίου, 1964.

SOUND UP 21

ΑΡΧΙΖΕΙ=

ΥΠΟΤΙΤΛΟΙ:

Πριν αρχίσουμε την μεταφορά, δυστυχώς, ένας Βρετανός συνταγματάρχης ονόματι Μέυση δολοφονείται. Τον γνώριζα πολύ καλά. Ήπαιζε και πάλι ένα φαύλο ρόλο, πιστεύω ότι ήταν μέρος ενός δικτύου που βοηθούσε τους Τ/Κ να οργανώσουν ένα αμυντικό μηχανισμό, τους βοηθούσε με όπλα, με εκπαίδευση και τέτοια...Ορισμένα από όλα αυτά είχαν αποκαλυφθεί αργότερα από το BBC. Στην πραγματικότητα ήταν άνθρωπος των μουσικών υπηρεσιών που άρεσε να το παίζει και Τζέιμς Μπόντ. Τη μέρα πριν από την δολοφονία του ο Τάσσο Παπαδόπουλος μου ζήτησε να τον συναντήσω και ο οποίος μου είπε: «Πές στον τύπο

αυτό να φύγει από την Κύπρο διότι υπάρχει εντολή να του σκοτώσει κάποιος. Και δεν είναι αυτό επιθυμία του Μακαρίου, δεν το θέλω ούτε εγώ ούτε και ο λαός μας αλλά κάποιος θα το προσπαθήσει. Καλό θα ήταν να τους πεις να κρατήσουν κάτω τα κεφάλια.» Μετέφερα το μήνυμα στο Μέϋση, ο οποίος είπε: «Πάντα λένε κάτι τέτοια, μπορώ να υπερασπίσω τον εαυτό μου, έχω απάνω μου λεπίδια, δύο πιστόλια και κανείς δεν μπορεί να μου κάνει κακό, όλοι με αγαπούν και με εμπιστεύονται». Του υπέδειξα ότι αυτές ήταν οι πληροφορίες που είχα. Μου απάντησε: Εντάξει, σε ευχαριστώ, όλα είναι μια χαρά και τίποτα δεν θα συμβεί». Τηνεπομένη του σκοτώνουν.

ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ=

ΔΙΑΡΚΕΙΑ=

CG= MARTIN ΠΑΚΑΡΤ

Ο Μέϋση ήταν ο σύνδεσμος των Βρετανών με το γραφείο του Κουτσιούκ. Ήταν επικεφαλής ομάδας Βρετανών πρακτόρων που όντως βοηθούσαν την TMT και η δραστηριότητα του αποτέλεσε αντικείμενο έρευνας που παρουσιάσαμε στους Ανοικτούς Φακέλους.

Ο θάνατος του ανησύχησε το βρετανικό στρατιωτικό κατεστημένο στην Κύπρο. Ο Κάρβερ ζήτησε από τον Πάκαρτ να ερευνήσει την υπόθεση Μεϋση, πράγμα που ο Πάκαρτ αρνήθηκε λέγοντας ότι κάτι τέτοιο δεν ήταν μέρος των καθηκόντων του. Και ιδού η συνέχεια.

SOUND UP 22

ΑΡΧΙΖΕΙ=

ΥΠΟΤΙΤΛΟΙ:

Απάντησα στον Κάρβερ: «Δεν είναι δουλειά μου αυτό, έχεις άλλους να κάνουν αυτή τη δουλειά. Έχω καλές σχέσεις με κόσμο εδώ και δεν θέλω να αρχίσω τώρα να προσπαθώ να μάθω τι έχει συμβεί σε κάποιο Άγγλο. Θα με βλέπουν ως μέρος της επιχείρησης σου και δεν θέλω να είμαι μέρος της επιχείρησης σου. Οι άνθρωποι με εμπιστεύονται για διαφορετικούς λόγους και κανένας δεν πρόκειται να μου εμπιστευθεί πληροφορίες για κάτι τέτοιο». Και δεν τόκανα. Τότε προσπαθούσα να εξασφαλίσω από το αρχηγείο (του ΟΗΕ) την αστυνόμευση για τα τρία T/K χωριά. Και είχα την εξουσιοδότηση του στρατηγού Γκιάνι (Διοικητή της ΟΥΝΦΙΚΥΠ) και απλώς πήγα στο αρχηγείο και είπα: «Κοιτάξτε, μετακινούμε σημαντικό τμήμα της T/K κοινότητας στα χωριά τους σε 48 ώρες, μπορείτε να κάνετε διευθετήσεις για πρόσθετη αστυνόμευση στα χωριά αυτά και να επεκτείνετε την πολιτική συνοδείας και σε αυτά τα χωριά». Μου απάντησαν ότι ήταν εντάξει. Επιστρέφω στο σπίτι μου και μια ώρα αργότερα έρχεται κάποιος και μου λέει: συλλαμβάνεσαι.

-Κάποιος;

-Από τη στρατονομία.

-Τη Βρετανική στρατονομία. Και σε συνέλαβαν;

- Μου είπαν: «Συλλαμβάνεσαι» και εγώ απάντησα: «Μια στιγμή, τι εννοείτε συλλαμβάνομαι;».

-Για ποιο λόγο;

- Δεν έδωσαν λόγους, απλώς είπαν: «Πρέπει να έλθετε μαζί μας στο...Πρόσθεσαν: «Πρόκειται για προληπτική σύλληψη και πρέπει να σας παρουσιάσουμε ενώπιον του στρατηγού Κάρβερ, ο οποίος, όταν με πήγαν στο γραφείο του, μου είπε: «Ναί σε θέτω υπό προληπτική σύλληψη γιατί δεν θέλω να μιλήσεις σε κανένα και επειδή χάσαμε τον συνταγματάρχη Μέϋση και δεν θέλω να σκοτωθείς και εσύ. Αυτό μου είπε. Και εγώ απάντησα: «Δεν είμαι στην ίδια κατηγορία με τον Μέϋση, δεν έχω σχέσεις με ουδέν με το οποίο αυτός ασχολείται, είμαι μέρος ενός μηχανισμού που είναι υπόλογος στον Πρόεδρο Μακάριο και είμαι βέβαιος δεν με θέλει να σταματήσω. Νόμιζα ότι υπαγόμενοι στα Ηνωμένα Έθνη.» Ο Κάρβερ είπε βασικά τα εξής: «Σταμάτα να συζητείς μαζί μου και όχι μόνο σε αποκρίνω από την Κύπρο αύριο κιόλας, αλλά διαλύω και την ομάδα σου. Και ακυρώνω το πρόγραμμα (του ΟΗΕ) συνοδείας». Δηλαδή όλα τα στοιχεία που συνιστούσαν ένα καταλύτη για να επαναφέρουμε κοντά τις δύο κοινότητες.

-Και σας έβαλαν σε ένα αεροπλάνο;

-Μου είπαν να επιστρέψω στο σπίτι μου, κάπου κοντά στην πράσινη γραμμή. «Πήγαινε εκεί και μην φύγεις και θα σου τηλεφωνήσουμε όταν κάνουμε τις διευθετήσεις μας. Να θεωρείς ότι είσαι υπό σύλληψη για το δικό σου καλό». Επιστρέφω στο σπίτι μου και τηλεφωνώ στον Τάσο Παναγίδη στον οποίο ανέφερε τι είχε συμβεί. «Θεέ μου, απαντά, θα πάρω το αυτοκίνητο μου και έρχομαι να σε βρώ».

Τηλεφώνησα και στον Κουτσιούκ, ο οποίος μου είπε: «Δεν μπορείς να φύγεις, σε χρειαζόμαστε εδώ». Τηλεφώνησα και στα Ηνωμένα Έθνη και εκεί μου είπαν ότι δεν είχαν ιδέα. Υπήρξε αμέσως, όπως έμαθα αργότερα πίεση και από τον Μακάριο και από τον Κουτσιούκ, αλλά και από τον Γκάλο Πλάζα (Ειδικό αντιπρόσωπο του ΓΓ του ΟΗΕ στην Κύπρο) και του στρατηγού Γκιάνι. Οι Βρετανοί όμως απαντούσαν: «Είναι δικός μας άνθρωπος». Την επομένη μου λένε να πάω στο αεροδρόμιο και εκεί, φθάνει ένα αμερικανικό αεροσκάφος, χωρίς διακριτικά που θεωρώ ότι είναι ένα C-47 της CIA. Στο σκάφος υπάρχει στην καμπίνα ένα και μοναδικό κάθισμα στη μέση, που υποδεικνύουν να καθίσω εκεί και να προσδεθώ και το αεροσκάφος φεύγει, λές και πάσχω από κάποια μεταδοτική ασθένεια, φεύγω από την Κύπρο, χωρίς να με ρωτήσει κανείς ν θέλω να φύγω. Και με μεταφέρουν και με πετάνε στην (αμερικανική) βάση στο αεροδρόμιο του Ελληνικού. Έτσι τελείωσε η αποστολή μου.

ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ=

ΔΙΑΡΚΕΙΑ=

CG= MARTIN ΠΑΚΑΡΤ

Ο Πάκαρτ μεταφέρθηκε στο Λονδίνο τελικά, όπου του ζητήθηκε να καταγράψει μια πλήρη έκθεση για την δραστηριότητα του στην Κύπρο. Το αποτέλεσμα ήταν μια ογκωδέστατη έκθεση 500 τόσων σελίδων, η οποία ωστόσο, εξαφανίστηκε. Ούτε στα Ηνωμένα Έθνη που ζήτησαν ένα αντίγραφο δεν έδωσαν οι Βρετανοί.

Αλλά, δεν είναι σίγουροι ότι τελικά, ένα αντίγραφο δεν περισώθηκε και υπάρχει κάπου.

ΤΕΛΟΣ